

ÎNCOTRO?

De joi 27 decembrie, Benazir Bhutto nu mai trăiește decât în amintirile susținătorilor săi. Lidera opoziției din Pakistan a fost ucisă la Rawalpindi în urma unui atentat sinucigaș. Se spune că martiriul acesteia era previzibil. Că era o chestiune de timp până la împlinirea unui destin tragic, sub semnul căruia căzuseră și tatăl, și frații săi. Dincolo de aceste conotații subiective, este cert că nici Benazir Bhutto, poate, prea sigură de sine („prizoniera” propriei chemări?), nici forțele guvernamentale de securitate, a căror prezență trebuia să fie mai simțită, nu au făcut nimic (deliberat?) pentru ca un astfel de deznodământ să fie evitat. Așa a fost să fie sau așa trebuia să fie? Greu de răspuns. Cine mai poate distinge nuanțele în contextul crizei sub care stagnează Pakistanul de atâta vreme?

În prim-planul scenei politice era rezultanta unui intens efort de a convinge Casa Albă că, pe baza unui cert sprijin popular, putea să îl ajute pe (ex)generalul Musharraf în lupta acestuia împotriva terorismului. Mai ales împotriva celui generat de extremismul religios – inamic declarat al unei, mai degrabă, incipiente decât firave democrații și factor destabilizator pentru siguranța regiunii.

Părea indestructibilă. Rezistase execuției tatălui său, îndurase exilul (impus sau asumat), făcuse față acuzațiilor de corupție, domiciliul forțat o făcuse mai puternică, supraviețuise atentatelor. „Ce vreți să fac? Să abandonez?”, declara în octombrie, la Karachi, imediat după întoarcerea din exil, când scăpase ca prin minune dintr-un dublu atentat cu mașină-capcană, cel mai sângeros din istoria Pakistanului, căruia îi căzuseră victime 140 de oameni. Cu siguranță, avea curaj. Accepta și depășea toate încercările. Dar nici nu putea alege o cale mai comodă sau mai sigură. Pentru că milioane de pakistanezi, analfabeți și săraci, o priveau cu speranță, credință și dragoste. Și pentru că ultima sa revenire

Pe 28 decembrie, la doar o zi după atentat, ministrul de interne Hamid Nawaz anunța ceea ce se bănuia deja. Responsabilă de orchestrarea atacului, ar fi gruparea extremistă Lashkar-e-Jhangvi, cu o certă deschidere spre al-Qaeda și rebelii talibani. Confirmarea acestei ipoteze ar însemna că de acum temuta organizație teroristă a abordat o nouă cale pentru realizarea destabilizării. După atentatele în masă, generatoare de teamă și nesiguranță, ce favorizează și pot declanșa criza politică, acțiunea criminală „punctuală” (realizată fie și prin intermediari) urmărește eliminarea unui lider politic simbolic. Finalitatea este aceeași, dar cu o evidentă economie de mijloace. În orice caz, în acest context, elucidarea circumstanțelor

în care s-a produs atentatul devine extrem de importantă și depășește efectul local al acestuia. Poate de aceea, oficialitățile pakistaneze au recurs la un gest fără precedent, solicitând ajutorul Scotland Yardului, dedecivi antitero ai Poliției Metropolitane sosind deja pe 4 ianuarie, la Islamabad, pentru expertiză medicală și asistență tehnică.

Dincolo de această rezonanță internațională, este cert că, după opt ani de regim totalitar, atentatul a accentuat sentimentul că promisa deschidere spre democrație și viitorul statului de drept sunt în pericol. Cu atât mai mult cu cât Benazir Bhutto era lidera unei formațiuni politice cu un program secularizat și, mai ales, pentru că, deși aparținea unei elite scutite de griji materiale, se bucura de o largă simpatie în rândurile oamenilor simpli.

Marți, 1 ianuarie 2008, Comisia Electorală anunța că, dat fiind tulburările declanșate în urma asasinării lui Benazir Bhutto, nu este exclusă amânarea cu până la șase săptămâni a alegerilor generale, programate pentru 8 ianuarie. Pe 2 ianuarie, decizia devenea efectivă, alegerile urmând a avea loc pe 18 februarie, dată până la care vor fi repuse în funcție detaliile de organizare afectate de mișcările de protest și va fi reinstalat cadrul democratic adecvat unor alegeri corecte. Partidul de opoziție, condus de fostul prim-ministru Nawaz Sharif, contestă însă utilitatea măsurii, destinate, după cum afirmă acesta, nu atât să „stângă” starea de tensiune generată de atentat, cât, mai degrabă entuziasmul alegătorilor, dar și să confere un *time-out* formațiunii *Pakistan Muslim League-Q* (Liga Musulmană Pakistaneză-Quaid), aliata Președintelui Musharraf. Partidul Poporului, a cărui conducere a fost preluată după moartea lui Benazir Bhutto de soțul și fiul acesteia, îl susține necondiționat. „*Măsura este greu de înțeles, din moment ce în zone de conflict, cum au fost Irakul sau Afganistanul, alegerile s-au desfășurat la termenul planificat*”, declară Sherry Rehman, purtător de cuvânt al organizației. Statele Unite și Marea Britanie sunt mai flexibile, admitând rostul unei amânări impuse din

rațiuni pur tehnice sau organizatorice. Dar și pentru că, pe fondul întârzierii datei alegerilor, se așteaptă la regruparea forțelor dezbinatelor ale opoziției pentru cristalizarea interesului național, premisă pentru un posibil guvern de largă coaliție. Președintele Musharraf dorește mai mult: idealul, reconcilierea națională. Nu grațuit. Ar fi panaceul pentru toate relele ce subminează viața socială și politică, dintre care extremismul islamic nu pare, ci chiar este dușmanul comun, amenințarea cea mai gravă din istoria țării. Și asta pentru că, după cum afirmă Paul Wilkinson, șef al Centrului de Studii asupra Terorismului și Violenței Politice, din cadrul Universității St Andrews, „*Nu este greu de imaginat o situație în care extremismii ajung să controleze instalațiile*

nucleare din Pakistan. Ar fi un scenariu de coșmar. Unul de care, cu adevărat, ar trebui să ne îngrijorăm”. Este dimensiunea cea mai alarmantă pe care s-ar putea orienta Pakistanul. Evident, nici în cele mai pesimiste analize ale unui viitor posibil, nu se întrevede utilizarea efectivă a armelor nucleare împotriva Occidentului, ci doar a așa-numitelor *dirty bombs*. Arme care, abordabile cu mici cantități de material radioactiv – devenit „disponibil” într-un regim care ar încuraja (fie și tacit) prezența și activitatea grupărilor extremiste –, nu ar avea menirea să distrugă catastrofal, ci „doar” să contamineze mediul pentru mai multe generații. Condamnare la o moarte lentă și sigură, semnată de o mână de ireponsabili și cei care i-ar tolera.

La începutul lui 2005, o evaluare asupra securității internaționale, realizată în colaborare de CIA și US National Intelligence Council, prognoza că, până în 2015, Pakistanul va deveni un stat instabil, expus, pe de o parte, conflictelor sociale, războiului civil și talibanizării și, pe de altă parte, rivalităților regionale, dar și luptelor interne, declanșate pentru controlul arsenalului nuclear. În contextul evoluției sau, mai degrabă, involuției actuale, deși mai sunt ani buni până la termenul-limită estimat, coeficientul de risc a sporit alarmant. Altfel spus, ceasul a luat-o înainte, iar Pakistanul se grăbește spre un viitor nu atât imprezibil, cât extrem de nedorit. Perspectiva cea mai sumbră ar fi propria disoluție – degradarea până la dezagregare, ce ar afecta grav securitatea și stabilitatea unei regiuni, extinse cu mult dincolo de granițele sale.

Pagină realizată de Mihail RICINSCHI

Pe 3 ianuarie, adresându-se studenților, Liderul Suprem al Iranului, Ayatollahul Ali Khamenei, afirma că țara sa ar putea relua relațiile cu Statele Unite. Dacă ar fi în interesul Iranului, așa susține o asemenea măsură. N-am declarat niciodată că relațiile noastre ar trebui suspendate definitiv. Doar că, până în prezent, ocaziile nu au fost potrivite pentru așa ceva. Invocata lipsă de ocazii datează din 1979, când, după Revoluția Islamică și atacul militanților împotriva Ambasadei americane de la Teheran, relațiile diplomatice dintre cele două state au fost întrerupte.

Cu o lună în urmă, după ce două runde de sancțiuni ale Consiliului de Securitate se dovediseră ineficiente și se redacta un nou set de măsuri împotriva Teheranului, când intervenția militară împotriva obiectivelor nucleare iraniene era privită la Casa Albă ca opțiune firească, apărea Raportul *National Intelligence Estimate* (NIE). Evaluând informațiile tuturor celor 16 agenții ale Serviciilor Secrete

Criză sau controversă?

americane, documentul considera că Iranul a renunțat să construiască arme nucleare încă din 2003, iar dacă ar decide să revină la dezvoltarea lor, i-ar trebui între trei și opt ani pentru a le realiza efectiv. Războiul devenea astfel imposibil, chiar dacă centrifugele iraniene continuau să „îmbogățească” uraniul. „Este ciudat să afli într-o dimineață că toate acuzațiile formulate de atâta vreme împotriva țării tale au fost pur și simplu retrase”, declara

Mohamed Marandi, șeful Centrului de Studii Nord-Americane, din cadrul Universității din Teheran.

Pentru Președintele Ahmadinejad, schimbarea de turaj a declarațiilor americane a însemnat o mare victorie. Pe plan extern, lucrurile pot fi privite și așa. Sau numai așa. Din punct de vedere al politicii interne, pretinsa victorie este o sabie cu două tăisuri, din moment ce conotația (mai mult) simbolică ce o însoțește trebuie evaluată și sub aspect economic. În perspectiva alegerilor parlamentare din martie, Hassan Rowhani, unul dintre oponenții președintelui, declara că politica externă agresivă, „lozincardă”, narcisistă, promovată de acesta deservește Iranul, a cărui putere este grav afectată de sancțiunile financiare pe care a trebuit să le suporte. Și fostul președinte Mohammad Khatami atacă ineficiența economică a guvernului, care a împins rata inflației spre un alarmant procent de 25%. Iar perspectiva păcii generate de raportul american, îi scoate nu doar pe cei doi, ci pe oricare alți contestatari ai regimului, de sub acuzația de trădare, la care ar fi recurs Ahmadinejad în alt context.

Și dacă ar fi doar atât. În martie, episodul capturării celor 15 militari britanici în nordul Golfului, în apele

teritoriale (pretins) iraniene a avut un final de operetă, eliberarea acestora, însoțită de „darurile” poporului iranian frizând absurdul. Iar în septembrie, în Statele Unite, ceea ce trebuia să fie un triumf – contestata invitație la Universitatea Columbia – s-a încheiat în ridicol, acuzațiile asupra orientării sexuale a americanilor și ineptiile referitoare la Holocaust și modalitățile „pașnice” prin care poate fi șters statul Israel de pe harta lumii fiind acoperite de huiduieli și generând aprecierile deloc favorabile ale gazdei sale, Președintele Universității, Lee Bollinger. „*Afișați toate semnele unui dictator crud și lipsit de importanță*”.

Chiar dacă rămâne campionul anti-americanismului și anti-globalizării, dincolo de conservatorismul său religios, dincolo de înclinația de a fi cu orice preț în prim-plan în crize și controversă, dincolo de aspirația de a susține și reprezenta cauza arabilor și musulmanilor în lume, este cert că, în 2007, Președintele iranian a mai pierdut din anvergură. În această

conjunctură, întrebarea „Ar putea fi liderul de la Teheran «alesu” sau cel chemat să aducă reconcilierea cu Statele Unite?” are deplină acoperire. Cu atât mai mult cu cât, Liderul Suprem preciza în intervenția sa referitoare la oportunitatea reluării legăturilor diplomatice cu americanii că decizia îi aparține, lui și numai lui. De aici și concluzia lui Roger Hardy, analistul agenției BBC, pentru Orientul Mijlociu, că declarația Ayatollahului nu urmărește atât destinderea invocatelor relații, cât jocul pentru putere în perspectiva alegerilor din martie.